

ה מ א ס ף

לחדש אב תקמ"ה

א

מספר תחת שירים

אבל רבתי יקרא, כי שבת קול שיר, ויהי לכל
כזרנו בחדש הזה. עם ה' נפל בו, וטירותיו
היו לשמה; ויוסף ה' בו בשנה הזאת, יגון עלינו, לבנו
דוי, על השמועה כי באה, בקול שועת בת עמי מארץ
מרחקים; במר רוחה תאנח, וכללה תתן קולה, קהל
עדת ישראל בעיר מויץ: הוי אריאל! ארי אל

איך, נפלה עטרת ראשנו, נאסף פארנו, איש הולך נדקות
ודובר משרים, מואס כבצע מעשקות, נוער כפיו מתמוך
בשחר רטס אזנו משמוע דמים, ועולם עינו מראות
ברע, הוא אדוכנו מורנו ורצנו הרב הגאון האמתי כבוד
מוהר"ר אריה לייב זצ"ל בע"ה"מ ספר שאגת אריה,
הוא מרומים ישכון, ובין ככבים ישים קנו, ואותנו עז
אומללי היגון, נטושי השמחה, ושדודי הנחמה. הנקום
ינחמנו!

מי יגוד לכם עדת קדושים? ומי בנו ירים לב לדבר
תנחומים על לבכם? כמונו כמוכם טעמנו את קבעת
כוס תמרורים אשר שתיתם. לא כמות אחד האנשים מות
איש כזה; גם בנו אנשים אשר שמעו לקולו ויקחו לקח
מפיהו. אל תבקשו נחם בדברינו, כבואה גא אחד לבכותו
ולספרו, נשים ימים כלילות על משים לילות כימים. ואלה
הדברים אשר יאזו מפי איש מאנשי חברתנו לכבוד האדם הגדול
הזה; בדברה וירוח לנו.

דברי המאספים:

ירמיהו

יא (ע)

דרכיו כ"ב י

אל תבכו למת ואל תנוודו לו, בכו בכה
להולך כי לא ישוב עוד, וראה את
ארץ מולדתו.

גמרא מועד קטן דף כ"ז ע"ב.

אל תבכו למת יוהר מראי, ואל תנוודו לו יוהר מנשיעור,
הא כיצד ב' ימים לכבי, ו' להסדר ול' לביחוק,
ולחסדו, מבאן ואילך אמר הקב"ה אי אחס' ויחמס' ב' יוהר
טמאי. בכר בכה להולך, אמר ר"י להולך בלא
בנים. ר"י לא אויל לבי אכלא אלא למאן דאויל
בלא בני דכתיב בכו בכה להולך וכו'.

הבתוב הזה ומאמר חז"ל יתנו לנו מקום לשום לב על
דבר מיתת האדם, וביחוד האדם הנדיק בכל
דרכיו, ויבאר לנו ענין האכל והכבי וההסדר.

אחי ורעי! הנעלמים עמדי היום, הטור אוננים לשמוע
את דברי בר קפוק הספדן (ח"ק כ"ה ע"ב)
האי יומא דנה נפשיה דרבינא קאמר: אם בארזים נפלו
שלחנה, מה יעשו איזובי קיר? ליתן הועלה בחכה,
מה יעשו דני הרק? בנחל שוטף נפלו חכה, מה יעשו
מי גבים קשנים? אמר ליה ח"ו רחצה ושלחנה בצדיק
אמינא? אלא מאי אמרת בכי לאבלים ולא
לאבירה שהיא למנוחה ואני לאנחה. כבינה את דבריו
אשר ידעו לנו בהסקפה ראשונה כאלו שם בלבנו רתת וחיל.
לפני המות הזה, אחנס אל תרעדו מפניו, אל יאחז אתכם
אימתו, רע רע אל תקראו לו, כי הכינו טוב מאוד, ויקר
העניו ה" המותה לחסידיו. ולכן הדחהו ר"י אצ"ל לאמור:
ב"ו דחכה ושלחנה בצדיקא אמינא? כי המות בעצם הוא
רק רע דמיוני וטוב במחלט. פינו שפאנו כהנה בתורתו
של ר"מ (כ"ה פ' בראשית) והנה טוב מאד טוב מות
(כ"ה ל' דמיון הקריאה בהכנסת לבת למדן) חלפנו גם
הענין להורות בו כי הוא טוב לבדו (כ"ה) וכבר הנושיל
החכמים את נשמת האדם לבן מלך אשר ישלחוהו אצ"ל למרחקים
למחול ארץ ים מלא כל טוב וכל מה, עקרית וזה עפרו
ונחלת נחלי דש, מפוקים כל עדן, ואובע שמחות על כל
גדות.

גדותם • אמנם טרם יגיע למקום זה, יעבור מדבר רב
 ארץ מלחה, שרפה כל ארצה מימיו מרורים, ולגיונות רתמים •
 לא יוכל איש חי בו בלתי יאמץ את נפשו לסבול כל התלאות
 אשר ימצאו, להרגיל את עצמו בדרכי האנשים המדבריים
 השוכנים בו, ולאכול ולשתות עמם ממאכלם קשי העכול
 וממשקות מרימי התולעים ובאזנים, ולמען יוכל בן המלך
 סבול כל זאת, העטוה אביו מחלצת עור חזק, וכך אמר לו
 בהפרדו מעמו: בני ידעת כי לנחול ארץ טוב יאכל, ולטובתך
 אשלחך מאתי, אך בלעדי עבדך את המדבר הגדול והענוה
 לא תוכל בא שמה, לכן שמוך את נפשך, העטף במחלצת
 הזאת החזקה למען שמוך את נפשך מן הרוחות הקרות והלחות
 הנושפות שמה, ועם כל הטרוד והעמל אשר יהיה לנפשך הדרך והענוה
 לשאת אותה, אל תסירה עד בואך אל קצה הארץ הטוב אשר
 תנחול, לכל ישחת נפשך במדבר הזה; ואחרי כן הסירה
 מעליך והשלך אותה אחרי גיורך ובא בטח ושאנן אל ארץ נחלתך;
 כן הדבר הזה • מתכוננת נשמת האדם הקדומה מראשית
 הכריאה, לנחול טוב בהתענג מזיו ה', וללכת ע"י הפרדה
 מנושנותה דרך העולם השפל הזה למחוז חפזה הערובה לה,
 אשר לפון שמה כל טוב • והעולם הזה הוא דומה למדבר
 כלו חומרי וחשו, והגוף הוא המחלצת אשר עטף האלהים,
 למען שאתו כל ימי היותה בע"ז, ואחרי טובה לבית אביה
 תסיר מאתה ותלך לרום שמי עליון, לנחול יש, ולמלאות
 חוזה מרב טוב הנפון לה • כי החיים הנלאים, אינם
 נפרדים מן החיים הזמניים כי אם בדמיון, אבל כמה חיים
 נלאים נמשכים כדוע לחכמי המחקר • והמיתת איננה כי
 אם הקרת החומר • וא"כ המות הזה הוא טוב מאד, ואשרי
 מי שהגיע אליו והוא שמוך את נפשו מהשחיתות בע"ז; כי
 אם היה צדיק כל ימיו וחכם ומתבונן במעשה ה' ובחסדיו ישמח
 כאלו גיל במאן קצר לגופו העבור, והוא (ר"ל) נשמתו
 כי זה כל האדם) ישים כחתן יוצא מחפתו ללכת בית רעייתו
 לרות דודה, וכנשר יגביה עוף להתענג כיוו כבוד ה' •
 וזה שאמר הספדן: ח"ו רחבה ושלחבת בצדיקי אמינא?
 ר"ל שהמות אינו דומה למכה ושלחבת ח"ו, וכיבוד מיתת
 הצדיקים, כי בגשלו הזה ידמה בעיניו המות לרע מחלט,
 ובאמת הוא טוב מאד בעצמו ומה גם לצדיק • כמו שאמר
 חז"ל (חגיגה י"ד ע"ב) בן עזאי הציץ ומה, עליו הכתוב
 אמר יקר בעיני ה' המותה לחסידיו, רנו
 בזה שנכנס לפרדס ע"י מקירתו בבריאה וברואים עד
 שהשיג

שהשיג מגדולת הכורא יתר על כל חבריו וזה לשון ה"א ר"ל
 שהסתכל בכורא עמו, ונתן, לא לעונש ח"ו כי אם לטוב
 לו, כי תכלית המקירה היא המיתה והפשטת החומר,
 למען הוסיף דעת את ה". ועוד יש לנו לדבר בענין הד'
 שנכנסו לפרדס, ולהסבירו ע"י דברי הרב המורה (ח"ג פ" ב"א)
 אך אין כאן מקומו. אמנם על המשל כלו לא הקשה הספדן,
 כי קצתו של המות ידמה באמת לחכה ושלפית, מזה שהמה
 חוטפים פתע פתאום, מבלי שום לב עליהם, כן המות
 הזה הוא יחטוף פתע פתאום, אדם ביקר כל ילדיו, ולכן
 העם יזכור תמיד את המיתה, וישוב בתשובה שלמה, כי
 המיתה תבא בפתע ויהיו כלודים ערס חורו בתשובה. וא"כ
 יבא המות רע להם מזה עונם, לא מנעמיותו, כי טוב הוא.

אם בן הדבר, אחי ורעי! מדוע תמוגו בזכרם
 את המות? למה יעצב לבכם במות איש
 יקר לנפשכם? הלא טוב נחל המת הזה ואתם תקבלו בו,
 ותבכו על טובתו? אמנם לא עליו תלונתכם, כי אם על
 חסרונכם אתם בוכים, כמו שאמר הספדן בכו לאבלים ולא
 לאברה שחיה למנוחה ואנו לאנחה. כי העצב לאדם על
 דבר המת, הוא כל עת על הטוב אשר חדל להיות לעמו.
 זה יבטל על אובד האמן, אשר התעלם עמו באהבים, ומלא
 נעם בחברתו, וזה על איש גדול אשר החזיקו והטיב עמו,
 וזה על רבו אשר למד ממונו, וזה על אשתו אשר נעורים
 אשר אהב ועתה הולך ערירי; ורבים יבכו על המת מזה
 החמלה, בעוונ אחריו אלמנה ויתומים פעובים בדרך מבלי
 מנוחם. וזה יבכה מזה מורד הלכב, בזכרו את מעשי אנוש
 ותחבולותיו כי הכל המה, יפחד לנפשו אולי מזה
 יבא יומו. וכן ימצאו סבות המעוררות את האדם להתעצב
 על המת, אך שגוים המה קרבו ולבו יודע מרת נפשו
 מבלי שום לב על סבתו. ובעדה אחת מספר עשרה אנשים
 תמצא כלם בכים על מת אחד, ולכל איש מהם סבה
 מיוחדת. ועב"ה האכל והעצב להיותו דבר המסור אל הכל,
 אין לו שיעור. (כי מו יתן קצבה להתפעלות אשר נכפשו?)
 זה יחרוש וידום, וזה יוריד דמועות מאין הפונה, וזה
 ירום קול בככי, איש לפי צערו ומדות נפשו ומנוגו, וזה
 אין לשום שיעור. לכן הזכיר כל פעם הנביא מפלה גדולה
 אשר

אשר יבא בעם במשל אבל יחיד, לא כאכל הרבים אשר
 ישתנו סבותם ומכאובם כפי נאדם ומזגיהם, כי אם
 כאכל יחיד הנעצב אל לבו אשר יודע מרת נפשו. וזה
 שאמר הנביא (ירמ' ו' ד') בת עמי חגרי שק והתפלשתי
 באפר אבל יחיד עשי לך מספד תמרורים.
 ואמר (יואל ה' ט') והפכתי חגבים לאבל וכל שיריכם
 לקינה והעלתי על כל מתנים שק ויעל כל ראש
 קרחה ושמתיה כאבל יחיד ואחריתה כיום מר.
 כי האכל היחיד היא מרה מאוד.

אמנם אכל רבים אשר יתחייב לנו מזד הקבלה, כגון
 שנתחייבנו לבכות ולהפוד למת גדול הדור,
 איננו חלף לכבודו של מת ולהגדול תורתו ולהאדיר את
 המעשים הטובים אשר עשה. לא כמו שיחשוב ההמון שהשוב
 הזה הוא להתאבל בלב כמו האכל יחיד שזכרנו, זה אינו,
 כי איך תפול צווי מוסרית על דברים שבכל ותלוים במדת
 הנפש. מי יוציא שחוק מפי ודבלי יעיר נפשי לשחוק, ומי
 יועידיני לבכות מכלי הפעיל בנפשי כבה לבכי, ומכלי היות
 בנפשי תכונה להעצב ולבכות. אך ההמון לא יזום לב על
 זה, כי יבכה ע"י צווי ושחוק ע"י צווי, ואם לא יבואו
 ההתפעלויות האלה ב"א מוקדור אכזב אין בזה לו כלום,
 וראיתי רבים יש להם עת לספוד ועת לשחוק, ר"ל שהם תולים
 בכייתם ושנחתם בזמן לא במקורות וסבות הפועלים השנוי
 בקרבם, ויחשבו לשכר להם התראות נעצפים ע"פ הצוי
 ושנחים ע"פ הצוי, כמו שראיתי אנשי ההמון הסכלים,
 אשר קראו מיה שכתוב בכתבי האר"י ז"ל, כל המוריד
 רמעה על מיחה שני בני אהרן מובטח לו שבניו אינם מחים בחייו.
 המה עמודין ומצפין ביה"כ עד שיאז מפי הקורא: אחרי
 מות שני בני אהרן, ואז יחגורו ויגעו כשכור וסאו קול
 יללה וידחקו דמועות ויעיניהם כמוציא מים מחלמית צור;
 למען יראו זרע יאריך ימים. ובשמינית בניום ומנוח הם
 יתרשלו, ולא ישגיחו עליהם לשמורם מוקריים המסורים
 בידי אדם להשמר מהם. ולו חכמו יסכילו יבינו טעם
 בדברי החכם ז"ל, וזה כי בקרות אדם את הדבר אשר
 קרה לאהרן כהן הגדול משרת אל עליון וכינו כהנים מקריבים
 לפני.

לפני ה' והמה חשובים ועודם רבים בשנים, ומתו גם שנים
 מותה פתאומית יום אחד; אם הוא רך הלכך ונתעורר בו
 מדת החמלה על העצב שהיה לו לאהרן בדבר הזה, עד
 שיתפעל להוריד עליו דמעות, הוא וודאי איש ישר לבב
 ומשגיח על בניו ומדריכס להיות צדיקי לב ומחנכס כראוי
 ובטחונו בה' להחיות זרעו לפניו. כי כן כונת כל המכמים
 העמוקים בלשונס להעיר לב המכין לשמעס. ולגלי זאת נוי
 יתן טעם לדברי ר"א בפרקיו באמרו כל האומי פרק שירה
 בכל יום מובטח לו שהוא בן שולם חנא. הלא דמקו מואד דבריו
 מטעם השכלי, כי מי יחשוב להאמין שעל דבר קטן כזה
 יקנה לו עה"ב? אמנם אין כונתו לומר ששכר אמירת פ'
 שירה הוא העולם הבא, כ"א ע"י אמירת פ' שירה אשר
 נכלול בה חכמת הבריאה ויצירת כל נברא למינהו אשר שס
 בהם בורא נפשות רבות ומקדונס, ואיך הציב זה לענות זה,
 אלה תחת אלה, להנהיג את הבריאה המלאה על סדר
 החכמה, ובהסתכלו זאת יבא למדרגת הידיעה בטופת חוקר
 על השארת נפשו וא"כ נכון לבו בטוח בה' שיהא בן עה"ב.
 ויהא א"כ הבנת הפרק שירה סבה לבטחון על השארת הנפש.
 ולכן שמשו חז"ל בלשון מובטח לו, רצו בזה שהוא בטוח ע"י
 מקירתו בה' שיהא בן עה"ב. וכן בכל מקום שמשו חז"ל
 בלשון הזה, תחקור על הענין ותמצא כי ככונים דברי, כמו
 כל האומי ההלח לדוד בכל יום וכו', ובמקום אחר ארטיב הדבור
 בנאור מאמרים רבים כאלה.

ועתה אחי ורעי נחזור לדברנו. ראיתס כי ההספד
 והכבי באדם גדול שמת, לא יהא כי
 אם לכבודו לתפארת תורתו ומדותיו הטובים להאדירס לפני
 העם למען יראו כי כבוד יעשו לו בזמנו, וזה יעורר התשוקה
 לכבד תלמידים חכמים ולחבבם ולהרהיב עוז בנפש העם לעסוק
 בתורה ולהטיב מדותיו. אך ימצא לפעמים מות אדם גדול,
 אשר יסקיע עצב בלב העם מכלי מאן התנחם. והיה אבל
 כלס כאכל יתקד. וזה בזות אדם גדול אשר הדבין תורה
 בישראל, ואשר פעל מעשים בעס, הורה להם הדרך ילכו
 בה, והיה מכבד את הבריות, בצע כסף לא לקח, וכל
 מלאכתו לשם שמים, והשתעשע עס כל איש כקטן כגדול
 מכלי רוממות הלב וגאון, בדברי מוסר ומכמה בקטן לפי
 קטנו ובגדול לפי גדלו, עליו יתאונן כל איש כעל שרפת
 בית אלהיו אשר עוד נשגבת באשר, ולא מצאנו נס עליה.
 עליו

עליו יתברך מק' יספרו וילילו כל עם האכל יחד יעשה לו •
אכל, כל זה בלא השאיר אחריו אים כמותו, או כן או
תלמוד אכל בהשאיר אחריו כן או תלמוד בנותו או עתיד
להיות כפינו תבי זאת תבחימותם •

הירצא מדברנו שהאכל יהי חלונני, ופנימי, כמו שנונינו
לבד המנות חובת האברים וחובת הלכדות שזה
חלונני להעיר על הפנימי כן הוא באכל הזה, החלונני הוא
המספר והכני הכעשה דברים משום כבודו של מות ותפארת
וועשיו ומהם בניהוץ והתפארת דברים המכילים את תאר
האדם ומעירות עכב לו ולרואיו, והאכל הפנימי הוא מרת
כספ ויען המספר אל הלכ כפי גודל האכזה ונודת
כפס האכזה • וא"כ יתבאר לנו דברי הכעש ומאחר
ח"ו בחד היטב •

אל תבכו למת ואל תנודו לו, הכני והמספר אל יהי
למת, כי המות שבו
למנותו המספר מאחר את החומר, והמות הוא לטוב לו,
שהוא למנותו בדברי בר אבין • או בבו בכה להולך •
ידמה בעינינו מיתת האיש הזה בהולך למדינה אחרת,
ואם לו לא יגרע דבר, כי אם יחליף רע בטוב וישכח
במנותה כמות, אמתו החיים לאמה בדברי המספר, והטעם
כי לא ישוב עוד וראה את ארץ מולדתו • ראה
לומר לא ישוב לבקר בין טוב לרע, ולהכני את עדתו
כמקדס • והיתה זאת רעה לכם ולא לו • ועל זה
יכונו דברי חז"ל •

א חכמו למת ראה לומר הכני הכני • דברים זה
האכל החלונני שהוא משום כבודו של מות,
אל חכמו יותר מדאי ר"ל יותר מוראות שלכבודו כעשה
זאת ואל חכמו לו יותר מדאי, לענין ידע כל הרואה
את גדולת המות היקר הזה, הוא כיצד ג' ימים לבני
ח' להספר וזה לכבוד על אכזתכם והוא להוכיח
שבחו של מות ולפרסם את מעשיו, ול' לבידוק והספורה,
ואם אתם מערבים את האכל יתר על המדה,
תתראו כאלו אתם מתאכלים על מות המות כאלו
רעה

רעה נעשה לו במיתה זו ח"ו, ויאמר הקב"ה
 אי אחם רחמנים ירחו ממני ר"ל ידמה כאלו מליכים
 על מדת הרחמים ח"ו ולרע היה מות המת. וכל
 זה באבלות החלוצית, דאל"ה איך יקבע לו זמן,
 הלא יהיה זה דבר המסור אל הלב ולא יפול תחת
 עתות קבועות. אומנם על זאת סעדו והלילו כעס
 ככהן כמלך כעבד, במות לכס איש אשר הטיב לכס
 והורה אתכם דרך תלכו בו, והוא הולך למעונתו
 הערוכה לו ואתם תשבו פה כלאן בלי רועה, וזה
 בבו בכה לחולד, והוסיפו שבר על שבר מאנו התנחם
 על הולד בלא בנים ר"ל בלא הניח אחריו בן כמותו,
 דאין כמותם על משוכי בנים דוקא, כי אם על
 דיוק שלא הניח אחריו בן כמותו, ולכן קראו ליום
 מות איש כזה, יום עברה היום ההוא, אשר
 אין חליפות למו ר"י וריב"ל חד אמר כל מי

שאינו מניח בן, וחד אמר כל מי שאינו מניח חלמיד
 (כנא בתרא ק"ו ע"א) ופי' רש"י חליפות חליפין מומלא
 מקומו. על אלה תבכה נפשנו, ועינינו תרדנה פלגי
 מים: מי יורה דעה? ומי יבין שמועה? — רב
 לכס אחינו המנוגעין המדוכאין באכל הזה! לקרות
 שבר על שבר, כי גדול כים שברכס, חמונס תנו
 לבכס לחקור את זאת, היא עומדת לעד נתיב
 הוא מושטת ימי בראשית, רבים שתו, רבים ישנו.
 הנחמו בשמחת המת הגדול אשר הוא מרומים ישכון
 מזדות קלעים משגבו, לחמו נתן, מימיו כאמנים,
 מלך ביפיו תחזיקה עיניו, ואשרי איש יאמר כמוהו
 לבצל הגמולות: הנני, שומתי את פקודיך, ועתה
 באתי בשכרי מרב טוב הצפון לך.

ב

מכתבים .

אגרות על דבר המנהג לבלי הלין את הממים .

No. 2.

שנוערין יום ב' למ"ד למב"י תקלב .

למרבה האסרה, חכמה ותבונה, ומודע למדע, באים
שמו יגידו, ייפשו במסורות, גלויים לו שטרי
מזרות, כונה לו לילה, כשמש הלכה, מטיב לטובים
ולריעים, ה"ה האלוף התורני והרבני המושלם חכם הכולל
כש"ת מהולל כמוהר"ר משה נר"ו .

שמועה שמענו בגוים, להעביר את עס ה" ללכת בחוקת
הגוי, דרשו אל הממים תפשו אמונת אבותם,
המה יכיתו יראו כנו, בהתקיוס עלינו לדוש דת הקדמונים,
להרוס כנו כפש כל תשוב רוח אל המקום כשהיה עד מלואת
שלשת ימים, חדלו מחלדו לתת שאריתו בארץ, אולי על
עמדו יפרוץ, המה בכתובים באמתת הנגיד הקצין פו"מ כ"ה
אברהם שטרעליץ, להראותו לכבוד מעלתו פקודת הפקיד
דוכוס יר"ה, ואנחנו כשם אלהינו נזכיר שיהיה לנו למליץ
ולפטון לפני העמים ושנים לאמת אמת וחסד לאומים,
והמכשלה זאת תחת ידו החזקה ללשונותם במליצה מרובה וכדארה,
ונפלינו מן העמים כימי עולם, אך שידענו שחכמת מה
להם, טח עיניהם מראות מהשכיל לבותם, ואינם נוטים
מומפרש בכתוב הגלוי, אך לזאת יקרא בישראל לפני כל
רואינו לגודל ידיעתו, כולל חכמות רבות ורמות בגבולינו
פעלמות, אולי כמאל אתו חפץ שלמה להשיב השר מודעתו,
וגם כאמר גזרה זאת אחר שאינו חקוק בדת משה, ומשה
ספיר קאמר, נדרש כמין חומר, קבוע במסמר, דור
אחר דור, ומי זר כאכזר עלי חומר לעוכר ולבלתי לנכל
למענו יתן מענה ורסן כפי הקמים העומדים עלינו לדבר תורה
על

קפי
למים
זמן
תחת
כעס
לכס
עונות
וזה
תנחם
וזתו
על
ליום
אשר
ל מי
הלמיד
ממלא
פלגי
ר
לקרות
תנו
נתיב
יתו
ישכון
מים
כמוהו
ועתה

על עדת הרמים מועטס אלס עס וועט לוי זאגן לעמנות ,
לחםד ולכרית עולם , לרואים כחמנות לבות הכשחות וכרוב
טוב האפון לוראיו חלקו מיוחד כאחד העם , כ"ד העומדים
על הפקודים מ"מ ק"ק ה"ל פצירוק מ"ן .

ה"ק יוסף נטע משועהוין ה"ק מורדי בהמנות כההר אליעזר
יחזאל מיכל מ"הנל . יפה ז"ל מברלין .

אמנם מעלתו הרבה עי' בארלינסט חסונה ! באשר מיר ייוון תוך זי'
יום חסונה על הכסעל ביא בריוגן . מיר וייגן נערי בכל
אופנים ווידרס לשרת-מוכן , באשר דוועט כלל ישראל אג
גיהט (!) אונד איזט צו באנגן דאס ח"ו יותר גאד נאג
קאן ! (!!!)

No. 3.

ת ש ו ב ה

י"ב ג' א"ה רשבויעות ה'קלב ברלין .

מכתבם הכמים מן חדש העבר הניעני וראיתי מותכו שער
ומושל הדרך הביא גור עליהם להשקות את מתיהם
שלש ימים טרם הקברם בקבורה , ואדוני כואבים ומאזערים
על זה כאלו ח"ו רצה להעבירם על דת , או להכשילם בעון
אסור דאורייתא או גזירה דרבנן . ואני בער ולא אדע מה
ראו על בכה ומה החרדה הגדולה הזאת אשר חדרו על הדבר
הזה . ואם אומנם ידעתי שח"ו שלכם לנוד ופמש'ת"ס ויודע
להבין ולהורות , עס כל זה לא אומע כי מלחות דעי , ואם
שגייתי יורני וישים לאל מלתי , כי לע"ד אין בדבר הזה שום
דקדוק העברה על דת ח"ו באשר חסדו הם . ואם אמרו ח"ו
הנולדו את מותו עובר כל"ת הרי התירו להלין משום כבוד המת
להביא לו ארון ותכריכין ומקוננות או כדי שיביאון קרובים להשמיע
לעצירות (י"ד עכ"ל) , ואם משום דבר קל כזה התירו להלין עת"ס
אם יש עוד גדוד ספק בדבר מן נשאר בו , רוח חיים שאין
לקברו , ואין לך דבר שעומד בפני פקוק נפש .

תבואה שלא הזכירו ח"ו את החששה הזאת כפירוש גראה
לע"ד פשוט שלא היו צריכין לכך בנעימם , כי היו
קוננים

קנוריס את מתיבס דמערת דכוכין, והו' פוקדים עליהם
שלשה ימים לראות אם עודם חיים, או אם שב רוחם אל
קרבם, כדאי"ב מ"ס שמחות ונאין לבית הקברות ופוקדים
על המתים עד ג' ימים ואין חוששין נושם דרכי האמורי,
מעשה שפקדו אחד ומי ב"ה שנים ואח"כ מת, אחד והוליד
ה' בנים ואח"כ מת. ואם הדבר כן יבא אמרו כל המדחה מותו
כרי זה משבח דליכא למיקש למדי' אבל אנו אחרי שאנו קנוריס
את מתינו בענין שאי אפשר לפקוד עליהם (עיין פרישה)
בוודאי שראוי לנו להשהות את מתינו עד שיצאו מכלל ספק
מי ואם יארע לנו ח"ו כמעשה שהוכח בנ"ס שמות כמה
בטדק?

והנה כל חכמי הרפואה יעידון ויגידון שאין להם סיון
מוצק למיתה ושלפעמים יתעלף האדם עד שיפסוק
הדבק ותפחת הנשימה מכל וכל ויתפשו הרוואים שהוא מת ואיננו
כן, כ"א צריך להמתין עד שיתחיל הכשר להתעכל ולהתפשט
וכנראה מדברי ח"ל שם מסבירים בדבר הזה עם בעלי
הרפואה ממעשה דמס' שמות שהוציאו את המת לבית הקברות
וקברוהו בכוכין שלהם ואח"כ קם על רגליו וחי, ומהא דתקן
בפ" התינוקות הוב והוצה הכרה והחלדת שמתו מטמאין במשא
עד שימוק הכשר ובגמ" מ"ט אמר רב גזירה שמה יתעלף,
משמע מדבריהם שקשה הדבר להכדיל בין עילוף למיתה ונאין
לנו לעמוד על דבור הדבר עד שימוק הכשר ואם בעומאה
ושהרה חששו לכך עא"כ במקום פקוח נפש. ואף שיש לפקפק
על זה מאלא קאמר חוששין שמה יתעלף אלא גזירה שמה
יתעלף משמע שיש סיון מוצק למיתה אלא שגזרו ח"ל טומאה
משום אינו בקי, והנה אין בהכרה קלושה ודקה כנו כדאי
להוציא את עצמינו מכלל ספק נפשות.

והנה יראו מעלתם הרמה את טופס הבקשה אשר לדעתי
ראוי להם לבקש מאת מושל הארץ, כמדומה שיתראה
לזה, וכל איש על משכנותיו ינוח בשלום, ואולם אם לא
יתראה, הנה אין טוב להם לזלזלות כמעשה קדמונינו ז"ל
לבנות מערה בנה"ק לטהר שם את המתים במנהג ולפקוד עליהם
שלשה ימים ואמר יקברו. וזה לדעתי מובה על כל הקהלות
הקדושות שלא לזוז מדרכי הקדמונים ז"ל ימין ושמאל כי דרכיהם
דרכי נועם וראוי לחכמי הדור לזרוז על זה. ואם אנוס
ידעתי שלא ישמעו לי כי יד המנהג תקיפה ועזה, ואפשר
איהם בעיניהם כמתעתע, הנה אנכי את נפשי הכלתי. והיה
זה שלום.

חק' משה מרעסוויא.
No.

ב"ה אלטונאך ד"ה סיון תקל"ב .

ל'רדינו האלוק הק' התור' הנושכיל וי"א כ"ה משיה יצ"ו .

עם כל משא הטרדות הנועדות עלי היו כולנה כעת מזית ומחוק לאי אכול מלט מלכקס מאתו דבר קטן וקל לגבי ידיה ואצלי נחשב כגדול כהון יקר (כמי שמוקסקס ממנו כלי זהב ואין לו) הלא הוא בענין הנודע לו, שזדקקתי לאשר שאלונו בני ברית שבעיר שווערין שבמ"ס, לשום ידי ואצבעי בכתב יוסר להשיב את העולה על רוח השר המותחם וגור לשנות מנהג ב"י בענין קבורת הנפטרים כמנהג עלינו מפי ח"ל, למען יחזור בו בראותו דברים הנשעמים וישרים ואנפי בתחילה שמתו לאל מלתם באמרי אליהם מה מני יהלוד? מה גם לעמוד בפני גדולים ולהתייבב לפני שרים, ואף כי כדו פה אנכי וכדו לשון עלנים, תמנה לדבר זכות, ושפת ארץ כנען (כך היא מכוונה אצל אבותינו הקדומים) אשכנזית לא ידעתי דבר, לסדר ולחבר, על כן הנחיתו אותם אצל א"ג מעלתו יצ"ו אשר לו יד ושם בחצרי שרים ומלכים ועשר ידות לו בלשון הלזו ולעויות ויודע להסביר ולהמתיק הענין שיבא נכנס באזניהם, הוא ידבר לפני מלכים ולא יבוש, בודאי יעשה ויכלית יותר מאיש במוני אשר לא נסה באלה, אך האנשים ינחזו ויפזירו כי עד בוש, לא יכלתי להשיב פניהם ריקם, וכתבתי כמז בו"גין בזהירות ומסוון בל ישוער ורובו בע"פ באופן שלא נשאר אצלי העתק בראיו לידע אם לא בעיתי בחפזי בכל האדם כוזב, וגם נשארנו בו עוללות נשעמו ממלכת הלז שיא מתחת ידי בעת שהיו השואלים בקוים לשוב לביתם, ונתת להם בידם שאלתם בתנאי מוחלט על מנת שכתב ישיבו לבעליהם אחר שיעתיקוהו לזכרם, אז ישלחו לי העתק שלם ומכוון ויהי שפרי, זה היה מעשה אחר חג העבר, ומאז ע"ג לא עלה בודי להשיב מבוקשי ניהם חץ אם כתבתי להם שלשים ורבעים, אין נודע לי מפי כתבם כי שלחו המכתב לא"י שי"י שישים עיניו עליו אם יועיל מאומה ואם יציל לבטל הגזירה, מעתה בקשתי שטוחה לפני מעלתו לתת לי שאלתי למחול לשלוח לידי

ל'רדי אס
מיושר אס
כזה דברי

נוברתי

במודעה
חומות
וכל ידעי
אדרבה
ורק לשם
די העובר
כפלי כפל
מורטנו

ב"ה

דברי
עד מאוד
לעבור
אשר כת
אליו בד
והתיעל
אשר חש
שלתתי
כאשר
אנכי לא
מה היה
נכספה
ילדק
עליהם
זמזום
מתיבה

לירי אס אפשר גוף הכתב אס אינו עוד לזורך או העתק
מיושר אפס לדעת שלא יהא עליו למשא, והנני לטובתו
כזה דברי הטרוד מאד יעקב ישראל מכונה יעבן.

נוברתי מ"ש ח"כ ה"ק ר"א ח"ב בשמו שמתירא פן לא
תהא הדפסת מ"ג אשר נתן בלבי להודיעו
במודעא דבה, נאה ומיופה כל זרעה לולא זאת היה מוצא
חותמים רבים זתמנתי ע"ז איך עלה הזאת על דעתו בידעו
וכל יודעי חזו לי לא הכטחתי מעולם על דבר וח"ל ח"ו
אדרבה אקוה ברוות ה" דרכי ויגמור בעדי מעשי ידו אל
ירף לעשות מלאכת הקודש לכבוד שמו הגדול והקדוש י"ת
די העבודה והותר לספותה ולנאותה הרבה יותר מ"נש במודעא
כפלי כפלים כי אין כוחתי ומגותי רק להרבות יקר תפארת
תורתינו הקדושה לעיני כל ולהגדיל כבוד שמים.

No. 5.

ב"ה ברלין יום ג' ב"ט סיון תק"לכ.

דברי מורי הנאהבים והנעימים כטל עלי דשא הגיעוני, וכפלאתי
עד מאוד על אגשי ק"ק שווערין ועל מעשיהם הור, מה ראו על אכזה
לעבור על מצות אד"נו, כי הם לא שלחו לי את הקונטרס
אשר כתב מורי לתועלתם, אף לא גלו את אוני שכתבו
אליו בדבר הזה. כי אם זה חדש ימים כתבו אלי מהמאורע
והתיעצו עמי מה לעשות להשיב את מחשבת השר ויועציו,
אשר חשב ביהודים להעבירם ממנהג אבותיהם. ואני לתמי
שלחתי אליהם טופס כתב מליצה ובקשה אל שר ומושל המדינה
כאשר השיגה ידי, ומאז ועד עתה לא השיבוני דבר, גם
אכני לא ידעתי אם יעשו והצליחו אם לא. מי יתן ואדע
מה היה להמתחמים הללו ומה הגיע אליהם! והנה באמת
נכספה גם כלתה נפשי לראות את תשובת אד"מו, איך
יזדיק את מנהג ישראל בטענות אמיתיות אשר אין להשיב
עליהם, כי אני בעיני לא ידעתי איך מאלאו ידינו ורגלינו
זמדוע סרנו ממנהג אבותינו הקדושים ז"ל. הם קברו את
מותיהם במערה וכוכין, והיו פוקדים עליהם ג' ימים
לדעת

לדעת אס שב רוחם אליהם, כדאי' במס' שמחות' ומזעשה
 שהובא שם, כראה ומוכח שלא היו להם אות וסימן מוחלט'
 למיתה ושלא עמדו על ברור הדבר כי אס אחר ג' ימים,
 וכן יעידו ויגידו כל חכמי הרפואה שלפעמים ישקטו הדופקים
 וינחם הלב ותשבת הנשימה וזמן מה בלי מיתה גמורה ומוחלטת
 ושאי אפשר לבדד ההבדל שבין עילוף למיתה עד שיתחיל
 ההשר להתעכל ולהתעפש כענין שאמרו חז"ל בפ' התינוקות
 הוב' והזכר וכו' עד שיווק הכשר וכגמ' מ"ט גזירה שחז'
 יתעלף, משמע שאי אפשר להבדיל בין עילוף למיתה כי
 אס ע"י עכול הכשר. ואס הדבר בספק עד ג' ימים ודאי
 שאין בזה משום הלכת המות, שהרי להביא ארון ותכריכים
 או שיכבדו קרובים התירו להלין, מ"כש במקום ספק
 הלכת נפש. וא"כ פליאה נשגבה בעיני מודע נכבדו אחר
 מעל מנהג הקדושים הללו? ומי ימחה בידנו לכנות 'מזמרה'
 בבה"ק להכניס שם את המתים ולפקוד עליהם עד ג' ימים
 כאשר הוהירנו חז"ל? והנה הצעתי את הספיקות אשר נולדו
 לי בדבר הזה לפני כבוד אדמו"ר הר"ו ובטחתי במדת הענוה
 שלו שלא אהיה עליו למשא כי ללמוד איני צריך.

ועל דבר המקרא אשר התגלה לב אדמו"ר להדיקו עם
 פירושים יקרי' אין ספק שאס יראו כלומדים איזה
 פלין או חומש א"ל לזוגמל שימיהו לקנותו וימתו גס על
 הנשאים כי הם לא יבינו בלבבם תועלת המכור היקר הזה
 עד אס יראו בעיניהם.

הקטן משה מרעסויה.

השאר בדפים הסמוכים.

לפתרון החדה אשר באה בהמאסף לחדש
 אייר העבר.

ברלין כה" מנחם תקמ"ה לפק.

עדת משכילים, תכרת דורשי לשון עבר וכו'.

טורם אענה מען לשוני, תפל נא תחנתי לפניהם, שאל
 תשינו עלי עון, על אשר יתנשא לב עלם ערל
 שפתים

שפתים כער כמוני , לעמוד במקום גדולים , ואין ארץ את
 ידי לבוא עם כתבי נגד גדולים תקרי לב ולא אכנס , הלא
 טובה היא לחזק חמרי ולשומר לפי מקומם ; אבל כמוני ,
 אתם מורי ! אל לא מוידעי אל לא תקטפו תשפטו בועס ,
 ידעתי גם ידעתי כי כשלה לשוני , כי צעיר לימים אנכי רק
 לבי פתני ואפת . כי אחרי אשר הגיע לידי קונטרס המאסף
 למדע אייר תקמ"ה אשר בתחילתו המדע מהחכם הכולל המלך
 הגדול כמוהר"ר דוד פראנקא ; אמרתי אסיר את מוסר
 הכושת מעל פני , אנדע בריחי דומיה , ואחיה דעי אף
 אני בזה , ואומר : כונת המחבר על אבי בת זכריה
 אם חזקי מלך יהודה . יסודתה במקראי קודש (מלכים
 ב' י"ח פסוק ב') וחזקי מלך יהודה הוא המדבר .

אָבִי וְאִמִּי אִישׁ אֶחָד , וְשְׁנַיִם אֲמִי וְאָבִי וכו' וכו' .

הן זאת ראתה עין בתינו בביאור מדע הזאת . שלום יהי
 בחילכם , ושלוה בארמנותיכם , מנוני עבדכם .

ה"ק ואלקיסר בר"ל בישא מבוילין .

השיבה למד"ע בבאור גדר הוראת שרש סבן ופרטי הוראותיו .

אמר הכותב לא רחוק הוא מדעתנו היות שרש סבן ושרש
 בנס מהפכים באותיותיהם ונרדפים בהוראותיהם ;
 כי שניהם יורו על החבור והאסיפה . ואמנם מיוחד
 שרש סבן להורות על הכניסה ואסיפת הדברים אל מקום המהדר
 דוקא . ולכן נקראו האוצרות מסבנות , כמו ומסבנות
 לתבואות דגן ותירוש ויצהר (ד"ה ב"ב) וכן המנונה
 על האוצר נקרא סוכן ע"ש שהוא אוסף וכוונם הדברים אל
 האוצר ושומר אותם , כמו דך בא אל הסוכן הזה
 (ישעי" ב"ב) וחולתם ידועים . וכן העני נקרא מסבן לפי
 שהוא אוסף כל דבר , וכל הדבר הקטן יתשב בעיניו להגדלה
 להביאו אל האוצר . וכדרך שנקרא אביון התאב לכל דבר .
 וע"ה השאלה יורה השרש הזה על שלימות הדברים ,
 בעבור כי שלימות כל דבר הוא בהתאסף בו כל הענינים אשר
 יצויר יאוסם אל הדבר ההוא , וכאלו יקי"ה הדבר ההוא מקום
 האוצר

האזור לענינים ההם • ובכ"מ שנמצא השרש הזה במקרא לדעת
 המפרשים מענין התועלת או ההרגל יהי" ענינו לדעתנו שלמות
 הדבר או השלמות הדבר הזולת אם הוא בכנין הפעיל • ואסדר
 פה הכתובים שזכר בהם השרש הזה על ההוראה הזאת לפי סדורם
 במקרא ההסבן הסכנת (במדבר כ"ב) כלומר האם השלמתי
 ומלאתי את לבי לעשות לך כה: וכל דרכי הסכנת (תל"י קל"ט)
 ענינו, השלמתי • הסבן נא עמו ושלם (איוב כ"ב)
 ר"ל השלם דרכך או לבן עמו ותהיה בשלום • או ותהי" שלם
 בלי חסרון • ואשר הם על ההוראה הזאת בכנין הקל,
 הוכח בהבר לא יסכון (שם ט"ו) כלומר דבר שאין בו
 שלמות • הלא יסכון גבר כי יסכון עלימו משכיר
 (שם כ"ב) כניו עלימו מוסב על הדברים שאמר איוב מקודם
 לזה, כניגנהו מענין רשע וטוב לו, זדיק ורע לו • ע"ז אמר
 הלא יסכון וגו' ושעורו ובאורו היחשוב אדם להיות שלם
 לפני אל, (או טוב לאל) עד שיהי" הנשכיל שלם בדברים
 האלה הרמים והנשגבים מנפש האדם להשיג • לא יסכון
 גבר (שם ל"ד) לא יהי" שלמות לאדם • כי תאמר מה
 יסכון לך (שם ל"ה) מה שלמות יהי" לך • ואפשר להיות
 המסבן תרומה (ישע"מ"י) תואר מענין זה וענינו האומן
 השלם • ובקרא השלמת ימי בעלי חי בשם סכנה •
 ועקר הנחת השם הזה על היות האדם בעת כלות ימי חייו
 ויגיע עד שערי מות וכאלו היו עת האסף ימי חלדו אל אולרות
 חשך וטומאת מסתרים • וכן השתמשו חז"ל בתואר השם הזה
 על הענין הזה, ואמר בנושנה (טבול יום כ"ד) ר"ש שזרי אומר
 אף המסוכן, ופ' הרע"ב מולה הנוטה למות, ובנויר
 (פ"ו) על בתל שהיתה מסוכנת • ובמס"י ביא"פ (פ"ג) בהמה
 מסוכנת שהוא ירא שמא תמות, וענין השם הזה כענין
 גסיסה המורגל בד"ח ז"ל: והשתמשו בו בעלי הלשון, על
 הקרוב לו בהגיע תור האדם ויקרה מקרהו בפגשו במקום אשר
 יצר לו שם, כי ינטו כללי חיות ועלה מות בחלונותיו, או
 שיירא מפני שוד ושבר יד או שבר רגל • ובמקרא לא נמצא
 השם הזה כלל, אכן חז"ל השתמשו בו הרבה • וגם מדרכי
 המקרא כוכל להוציאו אחרי שנמצא הפעל נמנו בקע ענין יסכן
 בם (קהלת י"י) • ואפשר להיות מזה השרש והענין ושמות
 שכיין בלועיך (משלי כ"ג) וענינו ענין סבין המוכר בד"ח ז"ל,
 ובקרא כן בעבור שהוא כלי מוכן לסכנה, ואע"פ שכתוב בש"ן
 ולא נמנה במסרה (הושע ס"ב) בדי הנד דחמיין ש"ן וקריין
 סח"ד? יש כמוהו מלות במקרא שלא נמנה שם • זהו מה
 שנראה בביאור השרש הזה •

